

Veřejné zakázky: MMR chystá černou listinu

Author: SF / Petr Bým | Published: 10.12.2008

Zákon o veřejných zakázkách je pro českou ekonomiku a její chod jednou z nejdůležitějších právních norem vůbec. Upravuje totiž veškerá pravidla a procesy při zadávání zakázek státních institucí, krajů, obcí a některých dalších subjektů (obecně přichází ke slovu všude tam, kde se vydávají prostředky z veřejných rozpočtů), což v rámci české ekonomiky nepředstavuje zanedbatelnou hodnotu. Podle odhadů ministerstva pro místní rozvoj se veřejné zakázky na tvorbě HDP podílejí 17 - 18 %, což představuje každým rokem částku kolem 600 miliard korun. Právě v posledních letech se sice tato suma poněkud snižuje (hodnota veřejných zakázek v období 2006 - 2007 klesla z 610 na 566 mld. Kč), nicméně lze očekávat, že v současnosti a blízké budoucnosti bude jejich význam naopak stoupat. Třeba pro sektor stavebnictví je dnes hlavním zákazníkem právě stát a totéž platí pro obce - podle některých odborníků se v městských rozpočtech teprve nyní projeví „injekce finančních prostředků z unijních fondů“. Třeba hlavní město Praha hodlá v roce 2009 investovat 18 miliard korun, což je svého druhu rekord. Veřejné zakázky tak vlastně jdou „proti“ trendům v investicích soukromého sektoru a mohly by jejich úbytek, který takřka určitě přinese globální hospodářská recese, alespoň zčásti eliminovat.

Anketa s 30 000 respondenty

Novela zákona o veřejných zakázkách je také proto dodavatelskou sférou netrpělivě očekávána. Zpracovávala se na základě poměrně široké odborné diskuse, v jejímž rámci bylo mj. osloveno 30 000 zadavatelů a dodavatelů. Z této ankety vyšlo 350 podnětů, přičemž 80 jich bylo do návrhu novely zapracováno.

Kromě už zmíněného registru je v návrhu novely zákona o veřejných zakázkách 180 větších i menších změn. K těm prvním patří například uzákonění povinnosti zadavatele přijmout všechny nabídky do soutěže, když postavení soutěžitelů mj. usnadní i dokumentace ve formě „prostých“, tedy neověřovaných kopií (třeba při prokazování potřebné kvalifikace k zakázce). Z hlediska zadavatelů bude k zásadním inovacím zákona nepochybně patřit zavedení kritéria „ekonomické výhodnosti“. V praxi by to mělo znamenat, že na rozdíl od minulosti nebude jediným (a víceméně také nenapadnutelným) hlediskem výběru cena, ale trochu hlubší úvaha o celkovém poměru hodnoty a ceny, v jejímž rámci by se měly kalkulovat například i náklady životního cyklu staveb apod. Novela rovněž přinese jisté zpřesnění opčního práva, které zákon upravuje, a také vypuštění paragrafu 156, který do zákona o veřejných zakázkách vnáší jakousi quasikoncesi. Problematika koncesí je ovšem předmětem samostatného zákona, jehož novela se připravuje vlastně souběžně s novelou zákona o veřejných zakázkách.

Problematické koncese

Z diskuse odborníků na nedávném semináři Stavebního fóra, jehož značná část i přes tematické zadání „Veřejné zakázky“ byla věnována právě problematice koncesí, vyplynulo, že současná právní úprava tohoto specifického vztahu mezi dodavatelem a odběratelem, respektive zadavatelem je silně nevyhovující. Základní problém spočívá už v tom, že současně platný zákon o koncesích je nejasný do té míry, že neumožňuje ani s jistotou určit, co koncese je a co není. Tyto „identifikační“ potíže by měla odstranit právě připravovaná novela příslušného zákona. Slovo „měla“ je na místě, protože zmíněná debata ukázala, že ani navrhované znění novely nejspíš neodstraní všechny otazníky (k dispozici v tomto případě není ani nějaká unijní norma). Podle Vlastimila Fiedlera z ministerstva pro místní rozvoj tvůrci novely usilují spíše než o věcnou definici koncese o její vymezení prostřednictvím koncesní smlouvy, respektive transakčními náležitostmi. Do značné míry tedy půjde o to, jak zadavatel vydefinuje své potřeby. V zásadě bude i nadále koncese představovat takový vztah, kdy zadavatel poskytne dodavateli nějaké oprávnění spojené s jeho dodávkou, přičemž takové oprávnění musí být možné vyjádřit finančně a naopak nesmí být vůči předmětu dodávky „miniaturní“ - podle představitelů ministerstva se uvažuje o možnosti vymežit ho jako minimálně 15 % hodnoty celého objektu či díla. Novela, respektive její návrh přitom počítá i s koncesemi mezi dvěma soukromoprávními subjekty.

Nepochybně i právní nejasnosti stojí v pozadí toho, že za celou dobu platnosti koncesního zákona u nás byly podle údajů MMR sjednány pouhé tři koncese. Od novely předkladatelé očekávají nejen přinejmenším částečné odstranění právní nejistoty v této oblasti, ale i tolik potřebný impuls k nastartování sice často zmiňovaných, ale zatím spíše virtuálních projektů PPP. Pokud se legislativní proces nijak mimořádně neprodlouží, mohl by novelizovaný koncesní zákon vstoupit v platnost počátkem roku 2010.

10.12.2008 08:00, SF / Petr Bým